CONVENIO DE COLABORACIÓN ENTRE LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI, EL INSTITUT CATALÀ D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA Y REPSOL YPF

En Tarragona, a 11 de junio de 2004

REUNIDOS

De una parte, la **UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI (URV),** con domicilio en la calle Escorxador s/n, de Tarragona, con C.I.F. Q-9350003-A, representada en este acto por el Dr. LLUÍS AROLA FERRER, con D.N.I. 39642182, en su calidad de Rector de la citada Universidad, y en virtud de las competencias que le otorga el artículo 66 del Estatuto de la Universidad Rovira i Virgili, aprobado por el Decreto 202/2003, de 26 de agosto.

En adelante la "URV".

De otra parte, el **INSTITUT CATALÀ D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA (ICAC)**, con domicilio en plaza Rovellat y C.I.F. S-4300033-J, representada en este acto por JOSEP GUITART DURAN, con D.N.I. 389712798, en su calidad de Director, haciendo uso de las competencias de su cargo y de la delegación otorgada a su favor por el Consejo de Dirección del Instituto con fecha de 11 de abril de 2002.

En adelante, el "ICAC"

Y de otra parte, **REPSOL YPF, S.A.**, con domicilio social en Madrid, Paseo de la Castellana nº 278 y con C.I.F A-78374725, representada en este acto por SALVADOR FERNÁNDEZ PONCE DE LEÓN, con D.N.I. 24055645, en su calidad de Director de Producción.

En adelante, "REPSOL YPF"

Las partes, en el carácter con que intervienen, se reconocen recíprocamente plena capacidad jurídica para suscribir el presente convenio de colaboración empresarial en actividades de interés general, a cuyo efecto:

EXPONEN

I. Que la URV es una institución de derecho público dedicada al servicio público de la educación superior y de la investigación, mediante la docencia, la investigación y el estudio.

II. Que la URV tiene reconocida la condición de entidad sin fin lucrativo de acuerdo con el artículo 16 de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales de mecenazgo

III. Que la URV tiene una larga tradición en el desarrollo y el estudio en el campo de la arqueología

IV. Que el ICAC, que es un consorcio integrado por la Generalidad de Cataluña y la Universidad Rovira y Virgili que fue creado por Acuerdo del Gobierno de la Generalidad de Cataluña, de 2 de Mayo de 2000 (DOGC nº 3143, de 19 de Mayo), con domicilio en la plaza de Rovellat, s/n de Tarragona (43003) y C.I.F.: S-4300033-J

V. Que el ICAC tiene como finalidad la investigación, la formación avanzada y la difusión de la civilización y cultura clásica, mediante la colaboración y las sinergias con las otras universidades e instituciones de investigación de Cataluña con el objetivo de ser un referente científico internacional en este ámbito.

VI. Que la URV, con la finalidad de promover el conocimiento en el ámbito de la cultura clásica, y asumiendo su papel de motor del desarrollo humano en el ámbito social y cultural, mediante la investigación y la transmisión y aplicación del conocimiento, tiene prevista la realización de un proyecto de investigación en La Villa Romana de El Morell (Tarragona) (en adelante, el "Proyecto").

VII. Que el ICAC, en cumplimiento de su objeto fundacional, está interesado en colaborar y participar en el desarrollo del citado proyecto.

VIII. Que REPSOL YPF, dentro de sus actividades de mecenazgo, está interesada en colaborar con la URV en la realización y desarrollo del Proyecto.

IX. Que en virtud de lo anteriormente expuesto, la URV, el ICAC y REPSOL YPF acuerdan suscribir un convenio de colaboración empresarial en actividades de interés general, de los regulados en el artículo 25 de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales de mecenazgo, lo cual llevan a efecto con arreglo a las siguientes:

CLÁUSULAS

Primera.- OBJETO

En virtud del presente convenio, REPSOL YPF se compromete a realizar una aportación única económica de €15.000 (quince mil euros) que se destinará exclusivamente a la realización y desarrollo del Proyecto descrito en el Expositivo VI y desarrollado en el anexo I.

El ICAC se compromete a colaborar con la URV en la realización del proyecto, asesorándola y participando activamente en la ejecución del mismo, aportando los recursos tanto humanos como materiales que la URV le pueda solicitar para la correcta ejecución del proyecto.

Por su parte, la URV se compromete a difundir la participación y colaboración de REPSOL YPF en el Proyecto en la forma descrita en la cláusula cuarta.

Segunda.- NATURALEZA

Las partes declaran que el presente convenio de colaboración en actividades de interés general tiene la naturaleza de los previstos en el art. 25 de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales de mecenazgo y que, en ningún caso, debe considerarse ni persigue los fines de los contratos de patrocinio publicitario regulados en el art. 24 de la Ley 34/1988, de 11 de noviembre, General de Publicidad.

Asimismo, las partes declaran que, a todos los efectos, y especialmente los fiscales, la difusión de la participación de REPSOL YPF y el ICAC en el Proyecto de la URV, no constituirá una prestación de servicios.

Tercera.- AYUDA ECONÓMICA DE REPSOL YPF

REPSOL YPF se compromete a abonar el importe indicado en la cláusula primera. Dichos importes serán abonados mediante transferencia bancaria a la cuenta que a tal efecto indique la URV, o por cualquier otro medio que pudieran acordar las partes.

Por cada cantidad abonada por REPSOL YPF, la URV presentará en el domicilio social de REPSOL YPF certificación acreditativa de la aportación realizada.

Cuarta.- DIFUSIÓN DE LA COLABORACIÓN

La URV se compromete a difundir la participación y colaboración de REPSOL YPF y el ICAC mediante la inserción de su marca, denominación social y logo en cuantos rótulos, impresos, catálogos, sellos, propaganda y en cualquier otra información que se publique o edite en relación con el Proyecto. La URV someterá a la aprobación previa de REPSOL YPF, los lugares y características de impresión de la denominación

social, marca y logo de ésta, en todo el material impreso que se produzca y antes de su publicación definitiva.

Igualmente, la URV se compromete a que sea mencionada la colaboración de REPSOL YPF y el ICAC en todos los actos de difusión referidos al Proyecto.

REPSOL YPF podrá, si así lo decidiera, publicar y difundir por sus propios medios su colaboración en el Proyecto.

Quinta.- ORGANIZACIÓN Y DESARROLLO DEL PROYECTO

La URV será la encargada de organizar, dirigir y desarrollar el Proyecto.

El ICAC participará en la ejecución del mismo asesorando a la URV, y destinando al Proyecto, por su cuenta y cargo, todos los recursos, humanos y/o materiales, que resulten necesarios para el cumplimiento de los objetivos del mismo.

REPSOL YPF no asume ningún tipo de responsabilidad por la gestión que la URV o el ICAC realicen de la ayuda realizada, ni por los actos y servicios prestados por éstos o por las empresas y profesionales por ellos contratados para la organización, ejecución y desarrollo del Proyecto y para el cumplimiento del compromiso de difusión de la colaboración de REPSOL YPF.

La URV y el ICAC de manera solidaria se comprometen a mantener indemne a REPSOL YPF frente a cualquier tipo de reclamación que pudiera derivarse de la organización y desarrollo del Proyecto.

La URV presentará a REPSOL YPF un informe descriptivo de las actuaciones desarrolladas al amparo del presente convenio, un dossier de prensa donde figuren las actividades de comunicación y difusión del Proyecto, así como de toda aquella documentación que permita evaluar la colaboración de REPSOL YPF y la difusión de la misma.

Sexta.- PROPIEDAD INTELECTUAL

Ninguna de las manifestaciones que se contienen en el presente convenio supone la cesión o transmisión de cualesquiera derechos de propiedad intelectual o industrial titularidad de REPSOL YPF.

El uso no autorizado, o para un fin distinto al pactado en el presente convenio por parte de la URV o el ICAC de cualquier signo distintivo protegido por los derechos de propiedad industrial o intelectual de REPSOL YPF, facultará a ésta para instar a la resolución del presente convenio, en cuyo caso la URV se compromete a restituir a REPSOL YPF el importe de las aportaciones realizadas y, todo ello, sin perjuicio de la correspondiente indemnización de daños y perjuicios a que hubiera lugar.

Séptima.- DURACIÓN

El presente convenio tendrá una vigencia de un año desde la fecha de su firma.

Octava.- RESOLUCIÓN

REPSOL YPF podrá resolver el presente convenio, viniendo obligada la URV a restituir el importe de las aportaciones realizadas por REPSOL YPF en los siguientes supuestos:

- En el caso de que por cualquier causa ajena a REPSOL YPF el Proyecto no llegue a desarrollarse en el periodo de vigencia del contrato.

- En el caso de que la URV no realice la difusión de la participación de REPSOL YPF en el Proyecto en la forma acordada por las partes.

Novena.- LEY APLICABLE Y JURISDICCIÓN

El presente convenio se rige por la legislación española.

Las partes intervienen con renuncia expresa a cualquier fuero que pudiera corresponderles y se someten a los Jueces y Tribunales de Tarragona para la solución de las cuestiones que puedan suscitarse sobre la interpretación, ejecución y cumplimiento de este convenio.

Y en prueba de conformidad con cuanto antecede, ambas partes lo firman por triplicado ejemplar y a un solo efecto en el lugar y fecha anteriormente indicados.

Por Repsol YPF **Salvador Fernández Ponce de León**	**Por la URV** **Lluís Arola Ferrer**	**Por el ICAC** **Josep Guitart Duran**

ICAC
INSTITUT CATALÀ
D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA

CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

Projecte d'investigació

Les termes públiques del c/Sant Miquel de Tarragona (port romà de *Tarraco*, sector oriental)

dirigit per:
Josep Maria Macias Solé

Tarragona, novembre de 2002

Línia de recerca 1- Arqueologia de la ciutat antiga
Programa: Tàrraco
Projecte d'investigació (221.1): Les termes públiques del c/ Sant Miquel de Tarragona (port romà de *Tarraco*, sector oriental)

ÍNDEX

Preàmbul	2
Antecedents	2
La troballa i els objectius	5
Bibliografia de referència	8
Guió preliminar	9
Procés d'execució	11
Equip d'investigació	12
Currículums dels investigadors	13

Josep Maria Macias Solé
Director del projecte

ICAC
INSTITUT CATALÀ
D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA

Josep Guitart i Duran
Director de l'Institut Català
d'Arqueologia Clàssica

Preàmbul

L'actual política de suport a la investigació arqueològica definida per L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) permet elaborar estudis intensius de les intervencions arqueològiques que s'han desenvolupat en el marc de l'arqueologia urbana i que, per la seva magnitud i interès, puguin considerar-se susceptibles d'aportar nous elements de coneixença arqueològica i d'interpretació històrica.

El present projecte és un exemple d'aquesta nova realitat. Mitjançant un conveni específic de col·laboració entre l'ICAC i l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni, es creen les condicions específiques per a l'estudi exhaustiu de les descobertes produïdes en una sèrie d'excavacions arqueològiques preventives efectuades per dita empresa.

D'aquesta forma es pretén la consecució de conclusions científiques millors que les assolides durant la redacció de la *memòria d'intervenció* administrativa lliurada preceptivament al Servei d'Arqueologia; i que es trobà condicionada pels escassos recursos de finançament amb què, tradicionalment, compten les empreses privades de patrimoni arqueològic que intervenen en el nostre país.

Antecedents

La descoberta d'unes termes públiques de grans dimensions a la ciutat de Tarragona constitueix una de les troballes més importants de l'arqueologia catalana dels darrers anys. Fins a tal punt, que l'entitat dels vestigis conservats recomanà un expedient d'expropiació forçosa del solar núm. 33 del carrer de Sant Miquel de Tarragona, promogut per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Vista àrea termal

Altrament, la importància d'aquesta troballa, juntament amb d'altres de properes, ha generat una reflexió pública i institucional sobre la necessitat d'un replantejament urbanístic de la part baixa de la ciutat, tot valorant la possibilitat d'una àrea arqueològica y museogràfica que s'estendria des de les termes fins al teatre romà de la ciutat.

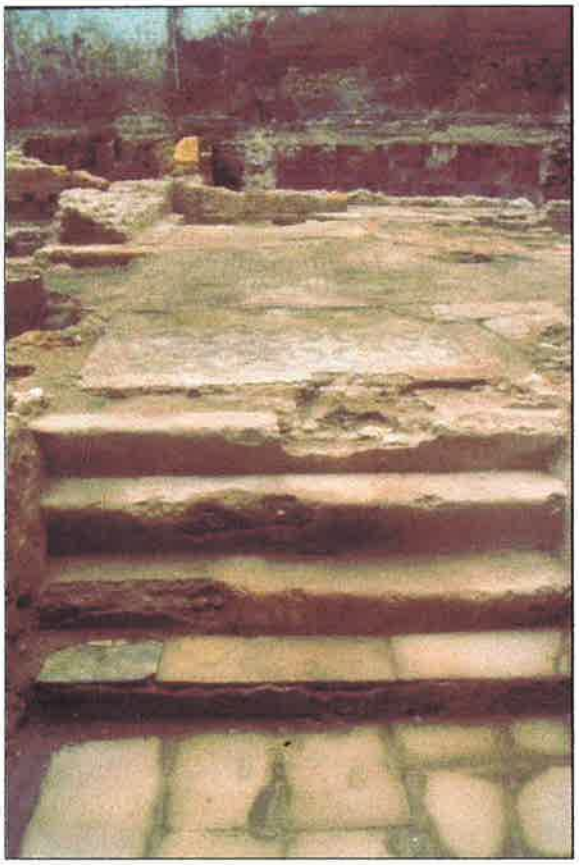

Piscina Frigidària

Aquesta sensibilitat més la revisió en procés del Pla General d'Ordenació Urbana de Tarragona, ha ocasionat la recent elaboració de l'*Estudi Arqueològic de la Part Baixa de Tarragona*, encarregat pel Museu d'Història de Tarragona i elaborat per la fundació Universitat Rovira Virgili.

En aquest context, el projecte que presentem esdevé la primera aproximació intensiva a la realitat arqueològica i històrica d'una part de la ciutat romana, el coneixement de la qual era, a excepció del teatre de la ciutat, nul.

Mosaic frigidari

La descoberta arqueològica es produí arran de les excavacions d'urgència (actualment dites preventives) ocasionades per l'elaboració d'un projecte arquitectònic de promoció privada que no s'arribà a executar. Ha estat un lent procés de descoberta i de gestió patrimonial iniciat l'any 1994 amb l'execució de la primera actuació de delimitació arqueològica en el solar núm. 33 del carrer de Sant Miquel de Tarragona. Les troballes efectuades aleshores foren suficients per hipotetitzar l'existència d'unes termes públiques. Suposició que es confirmà a partir de posteriors actuacions de delimitació (1996 i 1998) i, finalment, amb l'excavació en extensió (1998).

L'any 1999, un cop iniciat l'expedient d'expropiació del solar i desestimat el projecte d'edificació arquitectònica, es procedí al tancament i cobriment amb graves de tot el jaciment. Aquest continua sent el seu estat actual.

Vista general c/ Castaños núm. 1

Paral·lelament s'han dut a terme altres actuacions arqueològiques d'urgència en solars colindants -Zamenhoff 2 (1995) i Castaños 1 (1999)- que proporcionen informació arqueològica suficient per a la definició històrica i topogràfica d'aquest sector de la ciutat, tot complementant les dades obtingudes en el solar del carrer de Sant Miquel.

Vista Castaños 1-S. Miquel 33 (extrem superior)

Al mateix temps, i com a conseqüència de la transformació urbanística de la part baixa de Tarragona, altres actuacions arqueològiques d'urgència proporcionen, actualment, una àmplia visió de la realitat arqueològica i històrica d'aquesta part de la ciutat romana. Essent, en aquest moment, factible la realització d'una primera anàlisi global sobre l'evolució urbana i històrica del nucli original del port de *Tarraco*, situat a la meitat oriental de la badia ubicada als peus del promontori natural sobre el qual es formaria la ciutat romana.

La troballa i els objectius

Les termes públiques responen a un gran recinte monumental construït a mitjan segle III dC en la zona portuària de la ciutat. Aquest fet reflecteix la vitalitat d'aquesta àrea urbana, destinada en part a usos lúdics a partir de la construcció del teatre i dels recintes annexos durant el segle I dC.

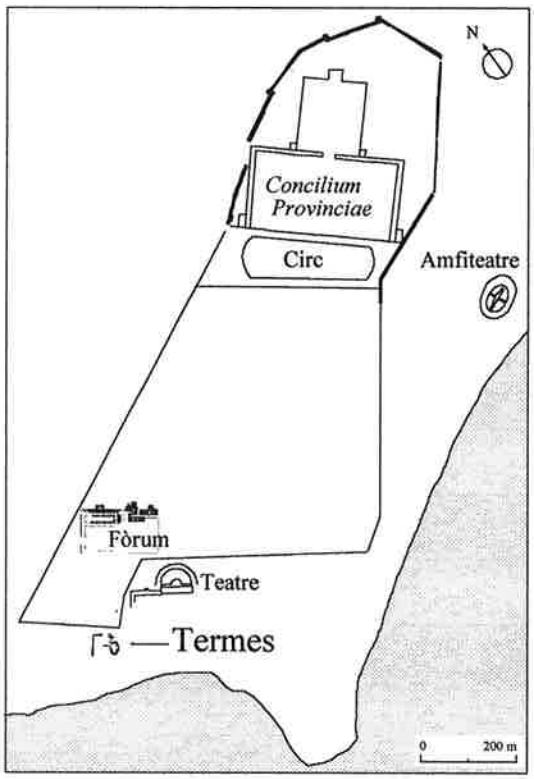

Situació deles termes en la ciutat romana

L'existència del conjunt termal ens indica que, malgrat l'abandó funcional del teatre de la ciutat, el qual fou un fenomen que respongué més a una transformació cultural del lleure romà que no a un símptoma de retrocés de la vitalitat urbana, l'àrea portuària mantingué aquesta funcionalitat lúdica, en clara complementació dels espais de lleure més propis de l'oligarquia provincial: circ i amfiteatre.

Les termes, per la seva gran extensió excedeixen els límits del solar en què s'han excavat i en trobem vestigis en els solars núm. 2 de Zamenhoff i 1 de Castaños, a més d'altres notícies obtingudes en l'entorn. El conjunt termal es mantingué en ús fins al segle V i fou ocupat posteriorment per una sèrie de recintes de caire domèstic, que reflecteixen l'ocupació residencial de l'antiga àrea monumental portuària fins a les acaballes de la ciutat tardoantiga de *Tarracona.*

D'altra banda, les excavacions efectuades a l'àrea de Sant Miquel han de considerar-se un exemple més dels processos històrics de transformació urbanística de la part baixa de la ciutat romana. Per aquest motiu i, malgrat que l'edifici termal constitueix el principal objectiu del projecte, els banys es consideren un episodi concret desenvolupat en una àrea de la ciutat que proporciona molts indicis que il·lustren amb claredat l'evolució urbanística d'un sector molt important en la història de *Tarraco*. En la part baixa conflueixen diversos processos concatenats de desenvolupament portuari, de monumentalització pública i de transformació urbanística que es produïren

des de finals de l'etapa tardorepublicana fins a l'Antiguitat Tardana.

Tampoc s'exclou d'aquest propòsit l'anàlisi de l'evolució urbanística moderna i contemporània, íntimament lligada a les profundes transformacions de l'àrea arqueològica, a la formació urbanística del port actual i al procés d'institucionalització de l'arqueologia de la ciutat.

Vista elements arquitectònics de Castaños 1

En els darrers anys l'edificació de nous immobles que s'emplacen a l'extrem oriental de l'antiga zona portuària romana proporcionen nombroses dades sobre el primitiu port tardorepublicà i les seves posteriors transformacions. L'àrea arqueològica de Sant Miquel 33 representa una important font d'informació que no es pot deslligar d'altres indicis obtinguts en excavacions properes i de menor entitat i que, en definitiva, foren una part important de la monumentalització de la façana portuària de la ciutat.

Conseqüentment, l'anàlisi d'aquest monument és una forma d'atansar-se a l'evolució històrica de la ciutat. Un procés condicionat inicialment per les característiques orogràfiques originals. Als peus del turó costaner que posteriorment esdevingué *Tarraco*, se situa una àrea escassament coneguda que formava part de la badia natural delimitada per un cap geogràfic i la gola del riu Francolí. Els indicis actuals ens indiquen que la meitat oriental fou el primitiu nucli portuari de la ciutat.

De l'ocupació republicana no disposem de gaires indicis, a excepció d'un barranc natural identificat en el carrer d'Apodaca - posteriorment canalitzat mitjançant el traçat d'un gran col·lector de residus urbans i pluvials-, i uns grans magatzems inutilitzats per la construcció de teatre. Durant el segle I dC es produí un intens procés de monumentalització de la façana marítima de la ciutat, protagonitzat fonamentalment per la construcció del teatre de la ciutat i d'una sèrie de recintes monumentals que arribarien fins a l'indret on posteriorment s'aixecaren les termes.

D'aquest període destaca l'activitat de dessecament i la construcció d'un gran edifici monumental en la zona de Sant Miquel/Castaños que encara no està prou estudiat i del que no s'exclou un ús termal.

D'altra banda, a l'est del recinte del teatre constatem puntualment les restes d'un altre conjunt termal de grans dimensions, tot exemplificant el trasllat dels recintes portuaris republicans cap a un nou front d'expansió urbanística situat més a prop de la desembocadura del riu Francolí (actual zona PERI 2).

Capitell de les termes

Després de reformes puntuals es constata la construcció del gran conjunt termal datat en el s. III, fonamentalment conservat en el solar núm. 33 del c/ de Sant Miquel i que es relaciona amb una sèrie de transformacions urbanístiques detectades en l'entorn. L'abocador del c/ Castaños és el millor exemple d'aquest procés i constitueix un fet deposicional de gran magnitud que no es pot dissociar de les transformacions efectuades arran de la construcció del conjunt termal i, encara per confirmar, amb els processos derivats l'episodi històric de la *razzia* germànica del s. III.

Més endavant, hi constatem una intensa reforma en l'edifici termal que ha permès establir una relació hipotètica amb la referència epigràfica de les *thermae montanae*. Finalment, l'estudi conclourà amb la transformació de tipus domèstic que experimenta aquesta zona termal durant els darrers segles de l'Antiguitat Tardana.

Segons aquests objectius s'ha establert un guió preliminar del projecte d'estudi i que preveu la participació de diversos investigadors especialistes en diferents aspectes de la cultura material i de l'arquitectura clàssica. Com a treball arqueològic l'obra també dedicarà una especial atenció a diferents aspectes materials, entre els quals destaquen les restes de decoració arquitectònica i una visió general de l'abocador de deixalles localitzats en el solar núm. 1 del c/ Castaños, integrat per uns 95.000 fragments ceràmics, nombroses monedes i elements arquitectònics.

Bibliografia de referència

M. DÍAZ, M. GARCÍA Y J.M. MACIAS 1999, "Les termes públiques de Tarragona: Excavacions en el carrer de Sant Miquel, núm. 33. Estudi preliminar", en RUIZ DE ARBULO (ed.), *Tàrraco. Arqueologia d'una capital provincial romana* (Tarragona 1999), DAC 3, Tarragona, 111-133.

M. DÍAZ, M. GARCÍA Y J.M. MACIAS 2000, "Las termas públicas de Tarraco: estudio preliminar", en Fernández/García (eds.), *Termas romanas en el Occidente del Imperio* (Gijón 2000), Gijón, 163-169.

M. DÍAZ, Y J.M. MACIAS en premsa, "Les termes públiques de Tàrraco", Empúries 53, en premsa.

M. DÍAZ, J.M. PUCHE en premsa, "El proceso de urbanización de la Tarraco republicana: los niveles constructivos del colector principal de la ciudad", *RAP*, 11, 211-236.

M. GARCÍA Y J.M. MACIAS en premsa, " Les aigües subterrànies: natura i home", Empúries 53.

J.M. MACIAS 1999, *La ceràmica comuna Tardoantiga a Tàrraco. Segles V-VII*, Tulcis. Monografies Tarraconenses, 1, Tarragona.

J.M. MACIAS 2000, "Tárraco en la Antigüedad Tardía: un proceso simultáneo de transformación urbana e ideológica", en A. RIBERA (ed), *Los orígenes del cristianismo en Valencia y su entorno*, Valencia, 259-271.

Guió preliminar

1. Evolució històrica de l'entorn urbà.
   - Emplaçament i orografia
   - El port modern i la nova població de la Marina

2. De les primeres troballes a la institucionalització de l'arqueologia Tarragonina.

3. Excavacions arqueològiques: descripció i anàlisi estratigràfica.
   - Àrea termal: . c/ Zamenhoff núm. 2
     . c/ Sant Miquel núm. 33
     . c/ Castaños núm. 1
   - L'entorn: . c/ d'Apodaca
     . c/ Sant Miquel
     . c/ Sant Josep

4. Unes termes públiques al port de *Tarraco*.
   - Evolució urbana i històrica.
   - Estructura arquitectònica i anàlisi funcional.
   - El programa decoratiu
   - Infrastructura hidràulica i d'eliminació de residus.

5. Les termes públiques de *Tarraco*.
   - Les termes del c/ d'Apodaca
   - Les termes del c/ de Méndez Núñez

6. Els materials arqueològics.

- Elements arquitectònics
- Elements escultòrics
- Mosaics
- Numismàtica[1]
- Contextos ceràmics d'interès històric
- L'abocador del c/ Castaños: valoració de conjunt

7. Conclusions

- El context històric i urbanístic
- El port de *Tarraco*
- La monumentalització de la façana marítima de *Tarraco*
- La transformació urbanística del segle III i la qüestió de les invasions germàniques
- L'àrea residencial portuària de *Tarracona*
- Les termes de *Tarraco-Tarracona*: context cultural i evolució tecnològica

8. Documentació gràfica

- Planimetria, alçats, seccions, etc.
- Axonometries i restitucions
- Corpus fotogràfic

9. Bibliografia

[1] Anàlisi condicionat a la realització de la restauració del numerari.

Procés d'execució

El període d'investigació s'iniciarà en el mes de desembre de 2002 i conclourà a finals de maig de 2003. El resultat del projecte ha de ser un document informàtic –textos i planimetria-, més un cos de fotografies útils per a la confecció d'una publicació científica. No s'exclou la divulgació parcial de l'estudi, en revistes o congressos especialitzats, sobre alguns dels aspectes que inclou el projecte marc.

La redacció del treball es responsabilitat del coordinador i de l'equip d'investigadors contractat per L'ICAC; mentre que les col·laboracions externes són alienes al pressupost del projecte i seran coordinades per la direcció de l'obra. El nombre i els objectes de treball de les col·laboracions són aspectes que encara poden sofrir variacions.

La digitalització planimètrica de les excavacions i la realització d'aixecaments tridimensionals seran encarregades al tècnics de l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni.

El procés d'investigació requerirà la col·laboració de diferents institucions en funció dels objectius i necessitats del projecte. La relació entre aquestes institucions i l'ICAC haurà d'articular-se des de la direcció de l'Institut d'Arqueologia.

Es requerirà informació o suport per part de:

- Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
- Museu d'Història de Tarragona
- Museu del Port de Tarragona

Equip d'investigació

Direcció i coordinació:

. Josep Maria Macias Solé (Codex – Arqueologia i Patrimoni)

Investigadors:

. Moisès Díaz García (Codex – Arqueologia i Patrimoni)

. Montserrat García Noguera (Codex – Arqueologia i Patrimoni)

. Cèsar August Pociña López (Codex – Arqueologia i Patrimoni)

Col·laboradors[2]:

. Maria Adserias Sans (Codex – Arqueologia i Patrimoni) NO

. Ignacio Fiz Fernández (Universitat de Tarragona) OK

. Eva Koppel (Universitat Autònoma de Barcelona) ?

. Jaume Massó Carballido (Museu Comarcal Salvador Vilaseca de Reus) NO

. Joan Menchon Bes (Escola Taller Pont del Diable de Tarragona) NO

. Joaquin Ruiz de Arbulo y Bayona (Universitat de Lleida) ?

. Francesc Tarrats Bou (Museu Nacional Arqueològic de Tarragona) NO

. Immaculada Teixell Navarro (Codex – Arqueologia i Patrimoni) 50%

[2] Relació preliminar.

Currículums dels investigadors

Josep Maria Macias Solé

Dades Personals: Nascut a Tarragona el 17/11/66, resident en el c/ Mare de Déu de la Mercè núm. 20, 2 (Tarragona, 43003), i telf. Laboral 977 234346/661648951. E-mail: jmmacias@tinet.fut.es

Dades acadèmiques: Format en el departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la Universitat de Barcelona, d'on obtingué la llicenciatura l'any 1989, el grau l'any 1993 i el doctorat l'any 1999.

Activitat laboral i científica: Després d'haver treballat en el Taller-Escola d'Arqueologia de Tarragona (TED'A) i en la secció arqueològica del Museu d'Història de Barcelona, pertany a l'empresa CODEX i és el responsable de l'àrea d'intervenció.

Aquesta activitat ha permès la realització i coordinació de nombroses intervencions arqueològiques des de l'any 1992. És director del projecte d'excavacions arqueològiques de la vil·la romana de Cal·lípolis (promogut per CODEX) i component dels equips d'excavacions de la vil·la romana de La Llosa (promogut per CODEX), de la vil·la romana dels Munts (promogut pel Museu Nacional Arqueològic de Tarragona) i del Pla Director de la Catedral de Tarragona (*Plan Nacional de Catedrales*). Investigador associat de l'Equip de Recerca Arqueomètrica de la Universitat de Barcelona (ERAUB) i del Museu Bíblic Tarraconense.

Línia d'investigació i bibliografia significativa: Mentre que l'activitat acadèmica s'ha decantat inicialment per l'Antiguitat Tardana i la ceramologia, diferents actuacions professionals han permès incidir en altres aspectes de l'urbanisme de Tarragona –d'època clàssica i medieval-, així com en l'estudi de diverses vil·les del seu *territorium*. Ha publicat la seva tesi doctoral en la col·lecció Tulcis (monografies del MNAT), participació en monografies arqueològiques, diversos articles en revistes estatals (Pyrenae, Empúries, Butlletí Arqueològic, Archivo Español de Arqueología, Madrider Mitteilungen) i comunicacions o participacions en congressos i seminaris nacionals i internacionals: reunions promogudes per l'Associació CATHMA, per la Universitat Menéndez Pelayo, pel CSIC; congressos d'Arqueologia Cristiana Hispànica, de l'AIECM, de l'ACRAM, XIV Congrés de l'AIAC, Homenatge a J.W. Hayes en Roma (1995), etc.

Moisès Díaz García

Dades Personals: Nascut a Seana (Mieres, Asturias) el 10/12/73, resident en el C/ Camí de la Pobla, núm. 16-20, 3er 2on (Torredembarra, 43830). Tel. laboral 977 234 346/ 977 234 386. E-mail: moisesu@msn.com.

Dades acadèmiques: Format en el LAUT (Laboratorio d'Arqueologia de la Universitat de Tarragona- URV) i en el Servei Arqueològic de la URV, d'on obtingué la llicenciatura l'any 1996, el grau l'any 1998 i on va realitzar els cursos de doctorat el bienni 1997-1999.

Activitat laboral i científica: Actualment és membre de l'empresa CODEX, realitzant tasques de direcció arqueològica i de dibuix arqueològic des de 1998. Prèviament s'havien realitzat amb el Servei Arqueològic de la URV, col·laborant en tasques d'excavació arqueològica i realitzant treballs de dibuix arqueològic. Ha participat en excavacions programades, com el projecte d'investigació *"Estudi i excavació del Santuari de Cibeles"* en Ostia Antica, finançat pel M.E.C. (CICYT.PB 93/1276) i dut a terme entre els anys 1995-1998. Participant com a arqueòleg en diverses campanyes d'excavació en la vil·la romana de Cal·lípolis (promogut per CODEX) i en el camp de treball arqueològic del Castell de Solivella (Conca de Barberà).

Línia d'investigació i bibliografia significativa: S'ha decantat inicialment per l'estudi del període Tardo Republicà i la ceramologia, fonamentalment la fundació de Tàrraco. Diverses actuacions professionals ha permès investigar temes relacionats amb el desenvolupament de l'urbanisme de Tarragona, així com l'estudi de diverses *villae* del seu *territorium*, a més de les relacions comercials en l'antiguitat a través de l'estudi de la ceràmica. Ha publicat la Tesi de Llicenciatura en un extens article en la revista Empúries, a més d'altres publicacions en revistes d'àmbit estatal (Empúries, Revista d'Arqueologia de Ponent, Butlletí Arqueològic), col·laboracions internacionals (Monogràfic homenatge al doctor Bernard Liou, museu d'Istres –França) participacions i comunicacions en congressos nacionals i internacionals (Congrés Internacional *Ex Baetica Amphorae*, Sevilla 1998; Congrés Internacional de Termes celebrat a Gijón el 1999, etc.).

Montserrat García Noguera

Dades personals: Nascuda a Barcelona el 10/9/69, resident en el carrer Violant d'Hongria núm. 20, 2ⁿ 2ª. (Sant Pere i Sant Pau, Tarragona 43007). Telèfon laboral: 977-234346/234386. 661648950 609539641

Dades acadèmiques: Llicenciatura en Geografia i Història (Àrea d'Arqueologia) per la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra, Vallès Occidental) l'octubre de 1992. Realització dels cursos del programa de doctorat Economia, societat i cultura antiga i medieval del Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona. Beneficiària de la beca del Programa Europeu *Erasmus* d'Intercanvi de la Universitat Autònoma de Barcelona amb la *Universita degli Studi di Roma "Tor Vergata"* (Roma) (ICP-94-E-3053) durant els mesos de novembre de 1994 al març de 1995.

Activitat laboral i científica: Actualment és membre de l'empresa CODEX - Arqueologia i Patrimoni. Aquesta activitat ha permès la realització de nombroses intervencions arqueològiques des de l'any 1994. És component de l'equip d'excavacions de la vil·la romana de la Llosa (promogut per CODEX), essent una de les beneficiàries del Premi II Beca de Recerca Vila de Cambrils (1997-1998). A més de les intervencions arqueològiques, també s'han portat a terme nombroses visites guiades (Tarragona i el seu entorn) i monitoratge de tallers (pintura rupestre, art grec, art precolombí i arqueologia) organitzats pel Museu Nacional Arqueològic de Tarragona i per CODEX.

Línia d'Investigació i bibliografia significativa: Mentre que l'activitat acadèmica es decantà vers el període romà tardo-republicà/època alto-imperial i ceramologia, diverses intervencions professionals han incidit en aspectes relatius a la decoració (arquitectònica, musivària i pictòrica) d'edificis públics i residencials d'època romana, així com en l'estudi de diversos aspectes d'algunes vil·les. Ha publicat articles en revistes estatals (Empúries, *Pyrenae* i Butlletí Arquelògic) i comunicacions en congressos nacionals i internacionals (Tarraco 99, II Coloquio Internacional de Arqueología de Gijón i *Cura Aquarum in Sicilia*).

César Augusto Pociña López

Dades personals: Nascut a Salamanca el 20/1/73, resident en el carrer Violant d'Hongria núm. 20, 2ⁿ 2ª. (Sant Pere i Sant Pau, Tarragona 43007), i telf. laboral: 977 234346/234386. Direcció electrònica: divocaesar@hotmail.com

Dades acadèmiques: Diplomat en geografia i història per la *Universidad de Granada.* Llicenciatura en Geografia i Història (Àrea d'Arqueologia) per la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona al 1996. Beneficiari de beca del Programa Europeu *Erasmus* d'Intercanvi de la Universitat Autònoma de Barcelona amb la *Universit degli Studi di Roma "Tor Vergata"* (Roma) (ICP-94-E-3053) durant els mesos de novembre de 1994 al març de 1995. De forma paralel·la a l'activitat acadèmica universitària, ha seguit diversos cursos i seminaris universitaris, entre els què destaquem el Curs Internacional d'Arqueologia d'Empúries (1994) i l'impartit pel Chantier-école international d'Archéologie de Lattes (Hérault, France).

Activitat laboral i científica: Inici d'activitat laboral com a membre del projecte d'investigació *Poblamiento iberoromano en la comarca de Guadix y zona limítrofes*, del departament d'història antiga de la Universitat de Granada, on va participar des del any 1988 fins al 1994. Contractat en l'actualitat des de l'any 1996 per l'empresa CODEX -Arqueologia i Patrimoni. Aquesta activitat ha permès la realització de nombroses intervencions arqueològiques, majoritàriament en la ciutat de Tarragona. Ha participat també en projectes internacionals d'excavació arqueològica com ara la ciutats de Tusculum (Itàlia), i Lattes (França) o els «Trofeus de Pompeu» en Pannissars (França).

Línia d'Investigació i bibliografia significativa: La línia investigadora se centra actualment per una banda en la restitució de la configuració arquitectònica d'edificacions monumentals d'època romana com ara el conjunt de culte imperial de la part alta de Tarragona, o la font monumental de la zona portuària de Tàrraco. Per altra banda, també ha realitzat un estudi urbanístic de les estructures portuàries d'època romana de Tarragona. Ha publicat diversos articles en revistes estatals (*Empúries*, *Pyrenae*, *Florentia Iliberritana*), col·laboracions en monografies i llibres i comunicacions en congressos nacionals.